

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

ІСТОРІЯ ТА ДОСЛІДНИКИ ЕКОНОМІКИ

Ковальчук В. М. Світова економіка: її історія та дослідники : навч. посіб. / В. М. Ковальчук, Лі Цзе Гао, Л. А. Останкова. – К. : Центр уч. л-ри, 2011. – 524 с.

За умов постіндустріального розвитку та формування економіки знань, посилення глобалізаційних процесів суттєво зростає роль фундаментальної економічної освіти, головне призначення якої – підготовка висококваліфікованих, творчих, ерудованих фахівців. Необхідною складовою такої підготовки є історико-економічні знання, які допомагають розширити світогляд, сформувати економічну культуру та мислення сучасного спеціаліста.

Донедавна вивчення проблем економічної історії та історії економічних учень відбувалось у межах окремих предметів, проте останнім часом нормативна частина навчального плану пропонує їх об'єднання в єдину дисципліну "Історія економіки та економічної думки", що актуалізує підготовку відповідних підручників і навчальних посібників. Саме цим питанням присвячено рецензований навчальний посібник, в якому зроблено інтегрований виклад історії економіки та економічної думки.

Узагальнення, систематизація та об'єднання наукових досягнень з економічної історії та історії економічної думки передбачає введення певної спільної періодизації, адже матеріал раніше самостійних курсів викладався у власній хронологічній послідовності. Це становить неабияку проблему. Автори навчального посібника підійшли до її вирішення таким чином.

У першому розділі "Стародавній світ та зародження економічної думки" подається матеріал щодо характеристики господарства та економічної думки первісного суспільства, країн Стародавнього Сходу (Єгипет, Месопотамія, Китай, Індія) та античного світу. Другий розділ присвячено розвитку економіки та економічної думки в період середньовіччя. В третьому розділі аналізується мануфактурний період економічного розвитку та становлення класичної політичної економії (з урахуванням доробку А. Сміта). Подальший матеріал четвертого розділу присвячено економікам світу періоду промислових переворотів та еволюції економічної науки в цей час (Ж.-Б. Сей, Т. Мальтус, Д. Рікардо, критики рікардіанства та класичної політичної економії, критики капіталізму та виникнення соціалістичного вчення, марксистського економічного вчення). В п'ятому розділі автори аналізують розвиток економіки та економічної науки в добу індустріалізації, в шостому – світове господарство між світовими війнами й економічні школи цього періоду – інституціоналізм і кейнсіанство. В сьомому розділі характеризуються світова економіка в період 1939–1970-х рр., нео-і посткейнсіанство, неолібералізм та концепція кейнсіансько-неокласичного синтезу. В останньому, восьмому розділі, висвітлено економічний розвиток провідних країн світу в 1980 – на початку 2000-х рр., економічний розвиток інших країн і регіонів світу після Другої світової війни (соціалістичні країни та країни, що розвиваються), а також проаналізовано такі напрями економічної теорії, як монетаризм, нова класична економічна теорія, неоінституціоналізм і соціально-інституціональна концепція.

Автори навчального посібника прагнули витримати загальну логіку викладу матеріалу. На початку кожного розділу стисло характеризуються головні тенденції, особливості та фактори соціально-економічного розвитку конкретного історичного періоду. Ґрунтовно досліджуються господарська практика та теоретичні погляди вчених-економістів. Високий науковий рівень поєднується з доступним викладом матеріалу.

У кінці книги подано загальний список рекомендованої літератури і першоджерел, словник історико-економічних термінів, коротку характеристику одиниць виміру та інформацію про нобелівських лауреатів з економіки.

У більшості посібників та підручників з економічної історії міститься матеріал щодо історії розвитку господарств країн Європи (Англія, Франція, Німеччина) і США. Цікавою особливістю рецензованої книги є аналіз розвитку економіки Японії від доби феодалізму до сьогодення.

Необхідно зазначити, що в цьому навчальному посібнику практично не висвітлюється історія економічного розвитку України та здобутки українських економістів-теоретиків. Автори пояснюють у вступі це тим, що вони готують до видання другу книгу, яка буде присвячена винятково історії економіки України та українським дослідникам економіки.

Дискусійним, на наш погляд, є зарахування авторами монетаризму до "нової класичної" економічної теорії (с. 468), хоча така думка й побутує в сучасних виданнях у частині теорії адаптивних очікувань, запропонованої сучасними монетаристами. Проте більшість дослідників до нової класичної економічної теорії (школа Лукаса – Сарджента – Воллеса) зараховує теорії раціональних очікувань, недосконалої інформації та реального бізнес-циклу.

Зазначені дискусійні моменти та недоліки не знижують належного наукового рівня та цінності рецензованого навчального посібника, який буде цікавим як фахівцям, так і широкому колу читачів.

Кандидат економічних наук, доцент
кафедри економічної теорії Тернопільського
національного економічного університету

Бергелес Т.